

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. הגיעוך אין שומעין לו משקבל עליו אמר לו הילך את יציאותיך ואני אמול את שלי אין שומעין לו.....2
- ב. השוכר את הפועל ... ואמר לו טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו משקבל עליו ... אין שומעין לו.....2
- ג. נפחתה ... בארבע ... אין אדם זורע הציו למטה והציו למעלה.....3
- ד. נתנו לו זמן וכמה זמן בית דין אמר רבי יוחנן שלשים יום.....4
- ה. השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנה אותו.....5
- ו. כאן בשלו כאן בשל הפקר.....9
- ז. מציאת פועל לעצמו אימתי בזמן שאמר לו בעל הבית נכש עמי היום או עדור עמי היום אבל אם אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית.....9
- ח. שומרי ספיחי שביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה.....10
- ט. הרוצה מתנדב הוא ושומר הנם אמרו לו אתה אומר כן אין באין משל צבור.....10
- י. הבטח בהפקר לא קני.....11
- יא. המוציא זבל לרשות הרבים המוציא מוציא והמזבל מזבל.....11
- יב. אין שורין טיט ברשות הרבים ואין לובנים לבנים אבל גובלין טיט ... אבל לא לבנים ... המביא אבנים מביא ... ואם הזיק משלם מה שהזיק.....12
- יג. בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרשות הרבים ... שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ ... שאם הזיק חייב לשלם.....13
- יד. כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים אם הזיק חייב לשלם.....14
- טו. היה מעמידו בעלייה צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח ואם הזיק משלם מה שהזיק.....14
- טז. החצב שמסר ... לאדריכל אדריכל חייב ואם הניח אבן על הדימוס והזיקה כולן חייבין לשלם ... אחרון חייב וכולן פטורים ... בקבלנות.....16
- יז. שתי גנות זו על גב זו והירק בינתים ... כל שהעליון יכול לפשוט את ידו וליטול הרי הוא שלו והשאר של תחתון.....16
- יח. היוצא מן הגזע ומן השרשין ... מן הגזע של בעל האילן ומן השרשין של בעל הקרקע

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דף קיח.

א. הגיעוד אין שומעין לו משקבל עליו אמר לו הילך את יציאותיך ואני אטול את שלי אין שומעין לו

כבר התבאר לעיל דף קיז: שכותל שנבנה¹ על ידי אחד ונפל לרשות חבירו, חייב בעל הכותל לפנותו, ואפילו אומר לבעל החצר פנה את האבנים ויהיו שלך, אין שומעין לו, אבל אם רוצה יכול לפנותם ולזכות באבנים, וגם בעל הכותל יכול לחזור כל זמן שלא פינם², אבל כשפינם כבר וחזר בעל הכותל ורוצה לשלם לו שכרו, אין שומעין לו.

ב. השוכר את הפועל ... ואמר לו טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו משקבל עליו ... אין שומעין לו

השוכר³ את הפועל צריך לשלם שכרו במזומנים, ואפילו אין לו רק שוה כסף חייב לטרוח ולמכור כדי לשלם לפועל מעות⁴ מזומנים, וכן אינו יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך⁵.

¹ שו"ע ונו"כ קסו א

² ואינו זוכה בחצרו שלא כיון אלא לדרחותו, ועי' סמ"ע (סימן שלו סק"ט) מ"ש בזה,

³ שו"ע ונו"כ שלו ב

⁴ ש"ך (סימן שלו סק"ד) בשם כמה ראשונים (בכנה"ג (סימן עד הנה"ט אות ג) בשם ש"ג מצדד לומר שחוב שכירות דינו כהלואה שניתן לתבוע בכל מקום, וכתב רש"י (ב"מ דף קיח ע"א סוף המשנה), דאע"ג דבכל דוכתי שוה כסף ככסף, הכא גבי פועל בל תלין שכרו כתיב, מאי דאתני בהדיה משמע, ונראה כוונתו שכיון שקצין שכרו בכסף, ה"ז כהתנה לשלם בכסף ולא בשוה כסף (עי' ערך ש"י (סימן שלו) שהאריך עפ"י סברא זו לדון שבמקום שיש לבעה"ב ספק תביעה על הפועל אינו יכול לעכב שכרו, שהרי שכרו צריך לשלם בכסף דוקא, ואילו הפועל יכול לשלם בשוה כסף, ועוד כתב שבשכר שכיר לא דמי לשאר ספק ממון דאמרינן שספק גזל אינו חייב להחזיר, משום דביומו תתן שכרו צריך לקיים ודאי, עיין שם), ובש"ך (סימן שלג ס"ק יח) משמע דלאו דוקא משום שהתנה, אלא משום דסתם שכירות הוא במעות. ובפת"ש (סימן שלו סק"א) כתב בשם דברי משפט שמדברי רש"י הנ"ל משמע שבמקום שאינו עובר בכל תלין כגון ששכרו ע"י שליח ואמר לו שכרך על בעה"ב (עי' להלן סעיף כב), יכול לפרוע בשוה כסף, וכ"כ במהרש"א (שם)

⁵ וכתב בהגהת סמ"ע בשם המרדכי שאם עשה במידי דאכילה, כגון חטין ושעורין, ורוצה לשלם לו בזה שומעין (עי' קצה"ח סימן קא סק"ג וסק"ה), והש"ך הביא בשם המרדכי שכן נראה לו בחלום, וכתב הש"ך ש"ל דברי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

בשכירות כלים וקרקעות יש אומרים⁶ שיכול ליתן שוה כסף.

נתרצה⁷ הפועל לקבל מה שעשה בשכרו, או שנתרצה לקבל שוה כסף בשכרו ונקנה לו בדרכי הקניין⁸ כשרוצה בעה"ב לחזור, שוב אינו יכול לחזור, וכ"ש שאין הפועל יכול לחזור בו לאחר שקנהו⁹.

התנה עמו¹⁰ מתחלה לתת לו חפץ בשכרו, אם רוצה השוכר יכול לחזור בו וליתן דמי החפץ דכיון שלא משך החפץ במה קנהו¹¹, ואם רוצה השוכר לתת לו החפץ¹² אין הפועל יכול לבקש דמיו¹³.

ג. נפחתה ... בארבע ... אין אדם זורע חציו למטה וחציו למעלה

חלומות לא מעלין ולא מורידין, ובהנהות הרש"ש כתב שאפשר רק בחטין ושעורין שאינם ראויים עתה למאכל, אבל בדבר הראוי מיד לאכילה, כגון פת אפוי, אפשר שגם השיך מודה, ולכאורה אפשר לחלק שאם הפועל צריך לפת יכול ליתן לו, אבל אם אינו צריך למה יתן לו פת אפוי, וכן משמע ברש"י במשנה (ב"מ דף קיא ע"א) גבי המחנה אצל חנוני שנותן לו פירות שהפועל צריך להם.

⁶ בשו"ת רדב"ז (ח"ג סימן תתצט) כתב בשם התשב"ץ שיכול לתת שוה כסף, ושהריא"ף חלק עליו, שבכל שכירות צריך למכור ולפרוע במוזמן (בשו"ת הרשב"א לפנינו ח"ז סימן תקטו כתב כן בשם הרי"ף רק לגבי שכירות אדם), והרדב"ז נוטה לדעת התשב"ץ משום דדוקא בפועל אמרו ואליו הוא נושא את נפשו ועד שימכור ויקנה מוזנות ימות ברעב, אבל בשכירות בתים וכלים לא שייך טעם זה, ומ"מ סיים שבשכר בהמה שייך ג"כ טעם זה משום צער בעלי חיים, שצריך למעות לקנות לה מאכל.

⁷ שו"ע ונו"כ שם

⁸ בשו"ע כתב שעשה משיכה או הגבהה או שהוא ברשותו, והיינו שקנאו בקנין הצר, ועי' בשי"ך (שם סק"ה) שהביא דעת הר"ן שכל זמן שלא פינהו יכול לחזור בו, וכ"כ בש"מ בשם הרמ"ך, ושם משמע שאף בלא משיכה אין הפועל יכול לחזור משום דהוי כמחילה וא"צ קנין, ובמנחת פתים נשאר בצ"ע בזה.

⁹ בש"מ בשם הרמ"ך

¹⁰ רמ"א שם לב ד

¹¹ ואף על פי שהייב בדמי השכירות, אין זה אלא כדין מעות, ומעות אינן קונות, אבל דמי החפץ ודאי חייב ליתן, כמ"ש בקצה"ח (סק"ד), וכתב בנה"מ שצריך ליתן דמי החפץ כפי ששוה בעת גמר הפעולה

¹² כתב החזו"א (ליקוטים חו"מ סימן ט סק"א) שאם התחייב בקנין לתת לו חטים בשכרו, חייב לתת חטים, ואף על פי שהאוכל חטים של חברו אינו חייב אלא דמיהם, שאני הכא שנעשה כאילו יש לפועל ביד בעה"ב חטים בעין שחייב להשיבם, מיהו דוקא כשיש לו חטים, אבל אם אין לו אינו חייב ליקח מן השוק וליתן לו.

¹³ קצה"ח (סימן שלב סק"ד, עי' בדבריו סימן רג סק"ד), וכתב דאע"ג דהא קי"ל דמעות אינן קונות ושניהם יכולים לחזור, היינו משום דמעות ישנן בחזרה, אבל הפעולה אינה בחזרה, עוד כתב בקצה"ח (שם), וכן בסימן ס סוף סק"ג, שה"ה המבטיח לפועל מוזנות בשכרו חייב ליתן לו, ואפילו לדעת הרמב"ם שאין אדם מתחייב בדבר שאינו קצוב, בשכירות פועל א"צ קנין ומתחייב אף בדבר שאינו קצוב (עי' שו"ת הרשב"א ח"ב סימן פט שלכאורה לא משמע כן, ויש ליישב), ומ"מ נראה שאינו חייב ליתן מוזנות ממש, ויכול ליתן דמי מוזנות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף קיז: שבית הברד¹⁴ שיש להבירו על גגו גינה, ונפחתה קרקע הגינה שהוא תקרת בית הברד, אם הפחת הוא מד' טפחים או יותר, חייב בעל בית הברד לתקן תקרתו¹⁵, וכל זמן שאינו מתקן יכול בעל הגינה לירד לבית הברד וזורע שם גינתו, ולא רק כפי השטח שנפחת, אלא כל שטח גינתו, שאין אדם זורע גינתו לחצאין.

ד. נתנו לו זמן וכמה זמן בית דין אמר רבי יוחנן שלשים יום

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ו: ולעיל דף קיז: שכותל או אילן¹⁶ שהיה בנוי כראוי ונפל מתוך אונס והזיק בשעת נפילה פטור¹⁷.

אולם אם לא בנה כראוי ומחמת זה נפל חייב בנזקיה, גם בשעת נפילה מדין אש, וגם לאחר נפילה כדין נפילת פשיעה מדין בור¹⁸.

¹⁴ שו"ע ונו"כ קסה א

¹⁵ שגם התחתון צריך לתקרה שלא יתקלקל בית הברד שלו, ואפילו לדעת הפוסקים דבבית ועליה העליון מתקן התקרה, שאני התם שיש לבעל הבית גג של עליה מעליו, משא"כ הכא שאין לו מעליו אלא תקרה זו, ועי' נה"מ (שם).

¹⁶ רמ"א שם תמו א, וכגון שנפל מחמת זוועות או רוח או גשמים.

¹⁷ שו"ע שם והוא לשון הרמב"ם וכפירוש המ"מ בדעת הרמב"ם דאירי בשעת נפילה, ומדברי הרמ"א נראה שמפרש בדעת השו"ע שגם לאחר נפילה, אף על פי שהיה לו פנאי לסלקן פטור, ונראה שדייק כן ממ"ש לפי שאינם דומים לבור שהרי אין תחלתן להזיק, ולכאורה גם מדברי המאירי בפ' הבית והעליה נראה כן, שכתב, ואין זה דומה לשאר תקלות שברה"ר שכלן נקראות בור כשהפקירם, שזה וכיוצא בזה אפילו הפקיר אינו קרוי בור, הואיל ואין תחלתו לנזק, אבל מדבריו בב"ק נראה שסובר ג"כ שלאחר נפילה והיה לו זמן לסלק חייב, וכמ"ש הרמ"א, וצ"ע. ועי' ט"ז ובדברי משפ"ט.

¹⁸ רמ"א שם דכיון שבתחלה לא בנאו כראוי הוי כתחלת עשייתו לנזק, לאפוקי בכותל בריא שנתרועע לא מיקרי תחלת עשייתו לנזק. פתחי חושן שם הערה ה, ועי' סימן שפ"ד סעיף ד' כדין בנאי שלא סידר האבנים כראוי ונפלו והזיקו, ובפתחי חושן כדיני שכירות פרק ז' הערה ס.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואם היה בנוי כראוי ונתרועע הכותל או האילן, וקבעו לו¹⁹ בית דין²⁰ זמן לסתור ונפל תוך הזמן והזיק בשעת נפילה פטור²¹, עבר הזמן שקבעו לו לסתור ולא סתר, ונפל והזיק בשעת נפילה חייב²².

וזמן הבית דין שלושים יום²³.

ה. השוכר את הפועל לעשות בשליו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנה אותו

¹⁹ וכתבו הראשונים דהיינו כשנראה לב"ד שיכול לעמוד יותר מל' יום, אפ"ה אין נותנים לו יותר מל' יום, אבל אם נראה לב"ד שלא יוכל לעמוד ל' יום, נותנים לו זמן כפי הנראה להם וכן בדברים שקל להסירם אין נותנים לו זמן מרובה כמ"ש התוס' שם (ומבואר באו"ח סי' תקמ שכותל הנוטה ליפול מותר לסתרו בחוה"מ וחוזר ובונה כדרכו, עיין שם).

²⁰ הטור לא הזכיר בדבריו ענין התראת ב"ד, אלא סתם וכתב התרו בו ומה שהוזכר בית דין בגמ' משום על ב"ד לדאוג עבור צרכי הרבים, אבל אם הותרה גם שלא ע"י ב"ד דינו כנתנו לו זמן, אמנם בב"י שהביא מתשובת הרשב"א משמע דוקא ב"ד והביאו הרמ"א שם וכתב, ודוקא שהתרו בו ב"ד, אבל בלא ב"ד, אף על פי שהתרו בו חביריו אינו כלום, דס"ל להרשב"א שלחייב משום מניעת הסרת מכשול הוא מדין בור, שתחלת עשייתו לנזק, וכותל או אילן בריא שאינו עומד להזיק אין לו דין בור, ומאליו נעשה, ומשום כך אי אפשר לחייבו, אלא שמ"מ יש ביד ב"ד לכופו ואז נעשה בור ומתחייב כשלא סילקו, ודבר זה אין כח ביד אחרים כי אם ביד ב"ד, משא"כ בנפלו גמליו ולא סילקו או שאר תקלות שהונחו ברה"ר, אף על פי שהונחו באונס, מיקרי תחלת עשייתן לנזק, ויש בו דין בור, ולכן אם לא סילקו חייב. ובתורת חיים בסוגיא שם כתב שוקא כשאינו ניכר לכל שהוא רעוע, שיכול לומר סבור הייתי שלא יפול, אבל כשניכר לכל א"צ התראת ב"ד, וכ"כ בד"ג כלל נא סימן טז בשם חסד לאברהם, ועיין פתחי חוששן שם הערה נו

²¹ שו"ע שם תטז א, וה"ז ככותל בריא שנפל, דכיון שנתנו לו זמן ולא עבר הזמן, הו"ל אנוס.

²² שו"ע שם, ונסתפקו התוס' אם החיוב הוא מדין אש שהרי מוזק בשעת נפילה, דומיא דאבנו סכו"מ, או מדין בור (וג"מ לענין חיוב באדם וכלים וטמון), והכריע הרא"ש שחיובו מדין בור, ולא דמי לאסו"מ שכתב אחר מעורב בהם, אבל כותל ואילן מעצמן נפלו מחמת ריעותא, ועי' אבן האזל פי"ג מה' נז"מ ה' יג ובקהלות יעקב ב"ק סימן ג.

²³ שו"ע ונו"כ שם וכתבו הראשונים דהיינו כשנראה לב"ד שיכול לעמוד יותר מל' יום, אפ"ה אין נותנים לו יותר מל' יום, אבל אם נראה לב"ד שלא יוכל לעמוד ל' יום, נותנים לו זמן כפי הנראה להם וכן בדברים שקל להסירם אין נותנים לו זמן מרובה כמ"ש התוס' שם (ומבואר באו"ח סי' תקמ שכותל הנוטה ליפול מותר לסתרו בחוה"מ וחוזר ובונה כדרכו, עיין שם).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף עו. ודרף קיא. שהשוכר²⁴ את הפועל לעשות מלאכה בשלו, והראהו לעשות בשל חבירו²⁵, חייב השוכר לשלם לפועל כפי שהתנה עמו, כיון ששכרו לעשות בשלו, ואפילו לא אמר בפירוש שכרך עלי, והשוכר חוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנהו²⁶.

אמר השליח²⁷ לפועל שכרך על בעל הבית²⁸, כיון ששינה השליח מדברי בעל הבית הרי שליחותו בטלה, וכאילו עשה המלאכה בלא קציצת שכר, ונוטל הפועל מבעל הבית כפחות שבשכירות²⁹, או כמנהג המדינה, שאם כולם נשכרים בארבע מאות נותן להם בארבע מאות, ואם יש נשכרים

²⁴ שו"ע ונו"כ שלו א

²⁵ וכתב בשו"ת חת"ס (ח"מ סימן קעו) במי שאמר למוהל שיש לו בן למול והלך למקום פלוני ונמצא שהיתל בו, שחייב לתת לו שכרו משלם, דגם כששכרו למלאכה ונמצא שאין לו חייב בשכרו, אלא שחז"ל לא דיברו ברשיעי,

²⁶ ואם אמר לו שכרך על בעה"ב, משמע כאן ובפרק המקבל (דרף קיא ע"א) שנוטל שכר מבעה"ב, אלא שאפשר דהיינו דוקא כשאמר בן ברשות בעה"ב שאמר לו לשכור פועלים, ולכן כשאמר לו שכרך על בעה"ב חוזר חיובו עליו, ואין לו על השוכר כלום, אבל כשלא אמר לו בעה"ב לשכור, מה יועיל כשאומר שכרך על בעה"ב שלא מדעתו, וכיון שהוא שכרו, אם לא ירצה בעה"ב, או שאין לו לשלם, חוזר על השוכר, או אפשר דכיון שאמר שהוא של חבירו ושכרו עליו, סבר וקיבל לפטור את השוכר, ואף על פי שהטעהו אין לו על השוכר כלום. ועוד יש להסתפק כשבא הפועל לתבוע מבעה"ב כמה נוטל ממנו, אם כפי שזה שכרו או כפי מה שההנהו, וכן יש להסתפק אם יכול הפועל לתבוע מבעה"ב, שמסברא נראה שגם הפועל דינו כיוצא לשדה חבירו. פתחי חושן שם הערה עט

²⁷ שו"ע ונו"כ שלב א

²⁸ בשו"ת בית יצחק (ח"מ סימן פא) דן במה שאומר השליח שכרכם עלי או על בעה"ב, אם הכוונה שאומר אני שוכר אתכם עבורי ואני אשלם זה נקרא שכרכם עלי, אבל אם אמר אני שוכר אתכם עבור בעה"ב והוא ישלם לכם, זה בכלל שכרכם על בעה"ב, או אף כשאמר ששוכר עבור בעה"ב ואני אשלם מיקרי שכרכם עלי. ומדייק מדברי הגמרא שמקשה אי דאמר שכרכם עלי נתיב להו מדידיה דתניא השוכר את הפועל וכו', ואי ס"ד דמיירי שהודיע שהוא שליח, מאי קושיא, דילמא שאני התם שלא הודיע שהוא שליח ולכן חייב בשכרם. ובש"מ כתב במה שתירצו בגמרא דאמר שכרכם על בעה"ב פירוש שהודיעם שהוא שליח, ומשמע שבאמר שכרכם עלי היינו שלא הודיעם שהוא שליח, וכתב הבי"צ לפרש בכונת הש"מ שהוקשה לו למה הוצרך לומר כלל שכרכם על בעה"ב, הרי אף בשכרם סתם והודיע שהוא שליח פטור מהסלע הרביעי, וע"כ הוצרך לפרש שגם כונת הגמרא כן הוא, שאם הודיע שהוא שליח ה"ז כאומר שכרכם על בעה"ב. ועיין עוד פתחי חושן שם הערה לב.

²⁹ וכתב הש"ך (סק"ה) בטעם שנותן לו הפחות משום דדעתיה דאיניש אתרעא זילא, ועליהו רמיא לגלויי לבעה"ב דלא מתגרי אלא בד', והוא מלשון הרי"ף. ולכאורה צ"ע למה עליהו יותר מעל בעה"ב, הרי לא עלה על דעתם שהשליח משנה מדעת בעה"ב. ועי' שו"ת רשד"ם (ח"מ סימן שלה), וצ"ע. ועכ"פ נלענ"ד שאם הודיעו לבעה"ב שהשליח פסק עמהם בד' ושתק, צריך ליתן להם ד'. פתחי חושן שם הערה לא, עוד כתב הש"ך עפ"י הגמרא, שאפילו הפועל הוא בעה"ב (דהיינו שאין דרכו להשכיר עצמו כפועל אצל אחרים), ויש סברא לומר שולוא היה אומר לו בד' לא היה מתרצה כלל להשכיר עצמו, אפ"ה אינו נותן לו אלא ג', ואפילו יש פועלים נשכרים בד', אלא שלענין זה שונה משאר פועל שאפילו כולם נשכרים בג' יש לו עליו תרעומת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

בשלוש מאות ויש בארבע מאות נותן להם שלוש מאות³⁰, ומכל מקום יש לו על השליח תרעומת³¹.

עשה הפועל³² מלאכה יפה³³ וניכרת ששזה ארבע מאות, אף על פי ששאר פועלים נשכרים בשלוש מאות, נוטל מבעל הבית ארבע מאות³⁴.

ולענין איסור בל תלין כבר התבאר לעיל דף קי: שהאומר³⁵ לשלוחו³⁶ צא ושכור לי פועלים ואמר להם השליח שכרכם על בעל הבית, אין השליח

³⁰ וכתב בשטמ"ק בשם הרמ"ך שאם רובן נשכרין בד' ומיעוטן בג' נותן להם ד' (ועי' שטמ"ק בשם הריטב"א), ולא הובא דיעה זו באחרונים. ובחידושי צמח צדק (לפרק האומנין) כתב להסביר דעת הרמ"ך שהפועלים נוטלין מבעה"ב מה שההנו אותו, וכיון שרוב נוטלין ד' ה"ו בכלל מה שההנהו, ומדברי הב"י משמע שגם במה שההנהו היינו דוקא כשכולם נשכרים בד', וכן משמע לשון הרמ"א, וכמו שדייק הצ"צ גופיה בדבריו.

³¹ כיון שיש פועלים נשכרים בד' והיו יכולים לטרוח ולמצוא מי שיתן להם ד'. אבל אם כולם נשכרים בג', אפילו תרעומת אין לו. ואם אין דרכו של פועל להשכיר עצמו, גם בזה יש לו תרעומת.

³² שו"ע ונו"כ שם

³³ לאפוקי כשאין המלאכה ניכרת ואי אפשר לשער אם מלאכתו שזה יותר משל שאר פועלים,

³⁴ כיון שהבטיח להם ד' יכול לומר אילו לא היית מבטיח לי כן לא הייתי מתאמץ לעשות מלאכה השוה ד', וכתב הש"ך (סק"ח) שמ"מ יש נשכרים בד' למלאכה יפה, ועי' כנה"ג ומנחת פתים. וכתב בערוה"ש שאפילו אמר להם שכרכם עלי נוטל השליח מבעה"ב ד', ואפילו לדעת הפוסקים שלעולם אינו נותן אלא כמו שצוה בעה"ב, היינו כשלא עשו מלאכה יפה יותר משאר פועלים, אבל במלאכה יפה נותן כפי ששוה המלאכה, עיין שם ודוקא באופן זה שהשליח הטעה אותו ואמר לו בארבעה, אבל בסתם שוכר פועל בפירוש בג' אינו יכול לתבוע תוספת עבור מה שעשה מלאכה יפה, וכ"כ בכנה"ג (הגהב"י אות א),

³⁵ שו"ע ונו"כ שם ז

³⁶ פת"ש מדויק מדלא קתני אומר אדם לשלוחו, שאינו אלא לענין דיעבד, אבל בשו"ע הרב כתב, גדולי החכמים היו נוהגים לשכור פועלים ע"י שליח וכו' כדי שלא יבואו לעבור בלא תעשה אם יהיו טרודים ולא יהיה להם פנאי לפורעם בזמנם, והוא עפ"י מ"ש בגמרא (ב"מ דף קיא ע"א) שיהודה בר מרימר עשה כן, ועפ"י דברי התוס' (שם) שזה מועיל לענין איסור תורה, ולענין איסור דרבנן אם הוא טרוד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

עובר³⁷, ואף בעל הבית אינו עובר באיסורי תורה³⁸, אבל באיסור דרבנן עובר³⁹, ואם שכרן באופן שהשליח חייב בשכרן, השליח עובר.

אפוטרופוס על נכסי חבירו, אף על פי שהפועל יודע שאין המלאכה שלו, ואפילו שכרו סתמא, הוי כאומר שכרך עלי, וכן אשה הנושאת ונותנת בתוך הבית ושכרה פועלים אפילו בסתמא, עוברת משום בל תלין⁴⁰.

מנהל מוסד⁴¹ או מפעל שמוטל עליו תשלום השכירות לפועלים, עובר כדין אפוטרופוס בנכסי חבירו.

ומ"מ לאחר שנסתלק מגזברותו נפטר מחיובו, שיודע הפועל שאין אחריותו אלא כל זמן שהוא בתפקידו כגזבר, ויש להסתפק בגזבר הבא אחריו אם חייב בתשלום השכירות שהראשון שכר, וממילא גם בבל תלין, ומסברא נראה שמכיון שנכנס כגזבר במקום הראשון, קיבל עליו כל אחריות קודמו.

וכל זה בגזבר של מוסד שידוע שאע"פ שיש מנהלים האחראים על המוסד, עיקר אחריות הבצוע והתשלום מוטל על המנהל או הגזבר היום יומי, אבל בעה"ב שיש לו פקידים המנהלים את מפעלו ואחראים לבצוע היום היומי, ועיקר האחריות עליו, אין זה גורע מאחריותו לחיוב תשלום שכר הפועלים, דהוי כאילו פירש שכרך על בעה"ב.

³⁷ שהרי אין שכרו עליו כלל, ומשמע שאפילו משום בל תשהא אינו עובר, ובכסף הקדשים (סימן קכו סעיף ט) כתב דמ"מ מוטל עליו תשלום השכירות. וכתב באהב"ה בשם ביאור הגר"א שאפילו שכרו לעשות בשלו, אם אמר לו שכרך על פלוני אינו עובר. ובשו"ת שו"מ (מהדו"ב ח"ג סימן מב) כתב שהנותן בגד לחייט לתקנו לצורך החייט עצמו והבטיח לו שכרו, אינו עובר, משום שאין פעולתו אתו (עיין שם כמה דברים בדרך דרוש בענין בל תלין), ולפי דבריו גם בשל הפקר אינו עובר, אבל משמעות הפוסקים שכל ששכרו עליו עובר.

³⁸ בגמרא אמרו הטעם לפי שלא שכרו, ופירש"י ולא קרינן שכיר גביה, ובתוס' רי"ד הקשה הרי שלוחו של אדם כמותו, וכתב הטעם שאין סמיכות דעת מצד הפועל שיפרע בזמנו כשלא שכרו בעצמו, אבל לעצם חוב השכירות ע"כ בעה"ב חייב, ובשו"ת תשורת ש"י (ח"ב סימן פו) כתב בשם שו"ת שו"מ (מהדו"ו סימן א) שמדבריו משמע שגם חוב השכירות אינו על בעה"ב, ותמה על דבריו, וכן משמע ממש"ש שעובר משום לא תשהא, והתשורת ש"י תירץ דהוי כמילי דלא מימסרי לשליח (וכ"כ גם הרש"ש, עיין שם), אבל לענין עיקר החיוב, כיון שגילה דעתו שרוצה לשכור חייב כמה שפסק השליח, והאריך להוכיח שדוקא כשאמר לו סתם שכור לי פועלים, אבל בנ"ד ששלחו לשכור רופא פלוני לא הוה בגדר מילי וחייב המשלח, ובמשך חכמה (פ' קדושים) מדייק מלשון תרגום אונקלוס שמפרש שכיר אתך דהיינו שהוא נשכר אתך, ולא קאי על שכר השכיר, ולכן ע"י שליח פטור.

³⁹ שלא נתמעט אלא לענין בל תלין אבל החוב נשאר עליו, ועובר משום בל תשהא כשאר חובות. ומשמע בקצה"ח (סימן עה ס"ק יג) שביורד לשדה חבירו שלא מדעתו, שאין החיוב אלא משום שנהנה, ה"ז כשאר חוב ואינו עובר בבל תלין, וכ"כ בהדיא בפת"ש (סימן פט סק"ב), ונראה לפי דבריו דלאו דוקא כשהשביח בהוצאות, דה"ה בשכר הפעולה, ולכאורה ה"ה בעושה לחבירו טובה או פעולה מבלי שיבקש ממנו, אף על פי ששכר פעולה הוא אינו עובר, וכמ"ש בפת"ש (שם) דלא עדיף משכרו ע"י שליח.

⁴⁰ באהבת חסד (פרק י סעיף ד) ובנתיב החסד (שם) מסתפק אם הבעל עובר, דאפשר שאינה אלא כשליח דעלמא, או דילמא אשתו כגופו, ובערוה"ש פשיטא ליה דאשתו כגופו לענין זה.

⁴¹ פתחי חושן חלק ד פרק ט הערה סו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ו. כאן בשלך כאן בשל הפקר

השוכר את הפועל⁴² לעשות בשל הפקר, אם יש במלאכה משום קנין כגוף המלאכה כגון להגביה מציאות או למשכן לרשותו. הרי זה כשכרו לעשות בשל דכיון שעשה הפועל קנין בחפץ של הפקר לטובת הבעלים, זכה בה הבעלים, והוי כעושה בשלך, וממילא שכרו עליו, וגם אינו יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך. ואם אין בה קנין, כגון לשמור דבר הפקר, הרי זה כשכרו לעשות⁴³ בשל אחרים שמכיון שלא זכה בחפץ לא מיקרי שכרו עליו, ואינו חייב בתשלום שכרו, וממילא יכול לומר טול מה שעשית.

ז. מציאת פועל לעצמו אימתי בזמן שאמר לו בעל הבית

נכש עמי היום או עדור עמי היום אבל אם אמר לו עשה

עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית

כבר התבאר לעיל דף י. ודרף יב: שפועל⁴⁴ או משרת⁴⁵, שמצאו מציאה זכו בה לעצמן⁴⁶, אף על פי שלא שכרן למלאכה מסוימת, אלא שכרן סתם, ואמר לו לעשות מלאכה סתם⁴⁷.

שכרן ללקט⁴⁸ מציאות או ששכרן סתם והראה להם ללקט מציאות, אף על פי שמצאו מציאה אחרת שלא במלאכה שהראה להם בעל הבית, זכה בעל

⁴² שו"ע ונו"כ שלו ב

⁴³ שו"ע ונו"כ שם ג.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ ער ג

⁴⁵ כן העלה בשו"ת הת"ס או"ח סימן מד שמשרת דינו כפועל, ועי' פת"ש כאן סק"א, ומבואר בשו"ע שעבדו ושפחתו העבריים מציאתן לעצמן, ומציאת עבדו ושפחתו הכנעניים לרבן, ובדברי חיים דיני שלוחין סימן כ תמה איך קונה האדון בהגבהת העבד.

⁴⁶ מדברי רש"י בסוגיא מוכח שאם הפסיק ממלאכת בעה"ב להגבהת המציאה צריך לנכות משכרו עבור הזמן הזה, ופשוט שאם נתכוין לזכות לבעה"ב זכה.

⁴⁷ כתב הרמ"א סימן קעו סעיף יב, מי ששכר חבירו לישא וליתן בשלך וכל המציאות שיגיעו לידו יהיו של השכיר, וגבה חובות פרועים מעכו"ם, הוי בכלל מציאה, וביאר הנה"מ דאע"ג דבלא"ה מציאת פועל לעצמו ולמה צריך תנאי, משום דכיון ששכרו לעסקיו, ובכלל זה מסר בידו שטרות, הוי כהראהו ללקט מציאות שמציאתו לבעה"ב, אבל אם התנה שכל מציאות יהיו שלו, גם גביית חוב פרוע מעכו"ם הוא בכלל מציאה.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

הבית במציאה, ואפילו נתכוין הפועל לזכות לעצמו, זוכה בעה"ב⁴⁹. שיד פועל כיד בעה"ב⁵⁰.

ח. שומרי ספיחי שביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה

בשנת השמטה⁵¹ שכל השדות הפקר וגם הצומחין מאליהן הפקר וחוששין שילקטו אדם ובהמה הכל ולא ישאר ממה להקריב העומר ושתי הלחם שאין באין אלא מא"י ומצותו להביא מן החדש של שנה זו⁵² דכתיב ביכורים, שוכרין בית דין שומריין⁵³ שישמרו⁵⁴ מקצת הספיחים שצמחו כדי שיביאו מהן⁵⁵ העומר ושתי הלחם שאינן באין אלא מן החדש, ואלו השומריין נוטלין שכרן מתרומת הלשכה⁵⁶. וי"א⁵⁷ שכאן לא היו שומרים ממש אלא הודיעו להם שהוא לצורך העומר, ומעצמן היו פורשין ואם היו רוצים ליטול לא היו מונעים אותן.

ט. הרוצה מתנדב הוא ושומר חנם אמרו לו אתה אומר כן

אין באין משל צבור

⁴⁹ המחנ"א ועי' אמרי בינה קונטרס הקנינים סימן ימ.

⁵⁰ ועי' נה"מ ריש סימן קפח שדן באריכות איך זוכה בעה"ב בהגבהת הפועל, אם הוא מדין שליחות או מדין יד, והעלה שם כמה נ"מ להלכה.

⁵¹ רמב"ם הלכות שקלים פרק ד הלכה ה

⁵² ואף על גב דבדעיבד אם לא מצאו מביא אף מן הישן של שנה שעברה כמש"כ רבנו בפ"ז מתו"מ ה"ט מ"מ לכתחלה צריך להביא מן החדש.

⁵³ ואף על גב שאסור לשמור פירות שביעית היינו דוקא משומר לצורך בנ"א דנזירך משמע לצרכך אבל לצורך גבוה שרי ואפי' להסוברים דמשומר בשביעית אסור באכילה כאן אין איסור לשמור. וי"א דבאמת אסורין השיריים באכילה משום משומר ומשום ספיחין ואפי"ה מקריבין את העומר כמו חמשה דברים שבאין בטומאה ואין נאכלין בטומאה [דהיינו קרבנות צבור שטומאה הותרה בצבור] כמבואר בירו' כאן וכ"כ הראב"ד בתו"כ בהר פ"א ועי' חזו"א שביעית סי' י' סק"ו וסי' כ"ב סק"ג

⁵⁴ ולכתחלה שומרים ביהודא שהמצוה להביא מיהודא שהוא קרוב לירושלים. תוס' מנחות פ"ד א' ד"ה שומרי ושטמ"ק ב"מ קי"ח א' בשם הרא"ש

⁵⁵ דכיון דרבנו פסק כרבא דהבטה בהפקר לא קני א"כ ע"כ הגזברין מזכין אותן לכל ישראל כדי שיבואו משל צבור.

⁵⁶ שהוא צורך הקרבנות והגזברין לוקחין את הספיחין וזוכין בהן בשביל כל ישראל. פי' הרא"ש. ורבנו משולם כתב דקמ"ל דאף מכשירי קרבן באין מתרומת הלשכה

⁵⁷ הרא"ש שם בת"י ב' ותו' ב"מ נ"ח א' ד"ה לשמור וסוכה ל"ט א' ד"ה בד"א ומנחות פ"ד א' ד"ה שומרי [וע"ש בשמ"ק] ויבמות קב"ב א' ד"ה של ור"ה ט' א' ד"ה וקציר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מי שהתנדב⁵⁸ לשמור בחנם אין שומעין לו, משום בעלי זרוע שמא יבואו ויטלום מהן⁵⁹, לפיכך תיקנו להם חכמים שיטלו שבר מן הלשכה כדי שיפרשו הכל מאותו המקום שאלו שומרים שם⁶⁰.

י. הבטה בהפקר לא קני

אין הזוכה⁶¹ בהפקר ולא בנכסי הגר זוכה בקרקע אלא באחד מדרכי קנין חזקה, ובמטלטלים⁶² קונה גם בהגבהה או במשיכה, אבל הבטה⁶³ בהפקר אינו קונה. אפילו ישב אצלו לשמרו.

דף קיח:

יא. המוציא זבל לרשות הרבים המוציא מוציא והמזבל מזבל

⁵⁸ רמב"ם שם הלכה ו

⁵⁹ היינו דמדינא הבטה בהפקר לא קנה ואין השומרין זוכין בזה וממילא זה בא משל צבור ואפי' אם היו זוכין בהן יכולין למוסרין לצבור ולא חיישי' שמא לא ימסרום יפה יפה וכמו כל קרבנות הצבור וכמש"כ רבנו בפ"ח מכה"מ ה"ז אלא הכא תקנה דרבנן הוא משום בעלי זרועות שלא יבואו ויטלום בכח לעצמן ועי"ז שתקנו שההקדש משלם עבור השמירה יצא קול שהוא של הקדש ושוב לא יטלום אחרים.

⁶⁰ וברע"ב רפ"ד דשקלים וכלישנא קמא בגמ' כבת. דהטעם משום דהבטה בהפקר קונה וחיישי' שהשומרים יתכוונו לקנותם כדי שיהא הקרבן משלהן ואפי' אם יגידו אח"כ שמוסרין לצבור חוששי' שמא לא ימסרום יפה יפה דלא סגי שימסור להקרבת הצבור אלא צריך שימסור שההקדש יהא שהצבור מקדיש ולא שהוא מקדיש עבור הצבור וחוששי' שלא ידע זה ולכן תקנו שמשלמין להן עבור זה וקונין מהן את זה עבור הצבור עיין תו"א או"ח סי' קב"ז סקל"ד לישב קו' המל"מ דהוי דברים שבלב ואף על גב שאין הקדש מתחלל על המלאכה כמש"כ רבנו בפ"ח ממעילה ה"ג הי' נוטל מעות מהשלחני עד שלא יקרב העומר וקונה מהשומר את התבואה ואח"כ מביא מעות מתרומת הלשכה ומחללן על התבואה הזו ואף על גב דשכר השומרין הוא הרבה יותר משיווי העומר כיון שכך צריך להביא העומר הן הן דמיה משעה ראשונה: ועי' מל"מ כאן וכ"נ ברא"ש שם אף על פי שכתב שיש עוד טעמים וכ"פ בפיה"מ לרבנו אבל כאן חזר מזה ובמאירי ב"מ קי"ח משמע דפסק כר' יוסי דיחיד יכול להתנדב ע"ש:

⁶¹ שו"ע ונו"כ ערה יב

⁶² שו"ע ונו"כ רעג יא היינו כל דבר לפי קנינו, כפי שנתבאר בסימן קצח, וקונה גם בקנין חצר..

⁶³ ועי' ב"ח שהביא גירסת הראשונים חבטה בהפקר, והיינו נענוע בלא הגבהה, עיין שם, ועי' שו"ע סימן קלח סעיף א ובנו"כ שם, ועי' כנה"ג סימן רעג, ועי' התן סופר בפתחה לשער המקנה מ"ש כמה חידושים למ"ד דהבטה בהפקר קונה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ו: ל. ודרף פא. שמתקנת יהושע כשהנחיל את הארץ שיהא אדם רשאי להוציא זבל בהמותיו לרה"ר בשעה שדרך לעשות כן, כדי שיהא נשוף ברגלי אדם⁶⁴,

במקום שדרך להוציא האשפה לרה"ר כדי לפנותם⁶⁵, מותר להוציאם סמוך לפנויים,

**יב. אין שורין טיט ברשות הרבים ואין לוננים לבנים אבל
גובלין טיט ... אבל לא לבנים ... המביא אבנים מביא
... ואם הזיק משלם מה שהזיק**

הבונה בית בשטחו סמוך לרה"ר, רשאי לחפור לצורך היסודות, אפי' סמוך⁶⁶ לרה"ר⁶⁷, ויש אומרים⁶⁸ שאפי' הזוק בו אדם פטור, וכן מותר לשרות ולגבל טיט ברה"ר לצורך הבניה, ובלבד שלא ישהם זמן רב⁶⁹, ולא יעשה לבנים ברה"ר, וכן מותר לו להניח עציו ואבניו לצורך הבנין, ובלבד שלא ישהה, אלא מביא ובונה מיד⁷⁰, ואפי' כשעשה ברשות, אם הזוק בו אדם חייב לשלם⁷¹.

ועכ"פ לכתחלה כשמזמין פועל לעשות תיקון (ואף כשעושה בעצמו) בודאי שיש להזהר ולהזהיר את הפועל מנזק העלול להגרם לשכנו, וכ"ש כשיודע שא"א לעשותו מבלי לגרום נזק שצריך לבקש רשות מהשכן, וזה יכול לעכב עליו עד שיתחייב באופן המועיל לתקן כל נזק,

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שם תיד ב.

⁶⁵ רמ"א שם ב.

⁶⁶ וכפירוש הסמ"ע, והיינו תוך ד' מרחקים לרה"ר אבל לתוך רה"ר עצמו אסור לחפור.

⁶⁷ שו"ע ונו"כ תי ט

⁶⁸ שו"ע שם, והקשה הסמ"ע מ"ש מהוצאת זבל ברה"ר ושאר דברים שעושה ברשות, ואפ"ה אם הזוק בו אחר חייב, ותירץ דשאני הכא שחופר וגם אינו אלא לצורך שעה, והמ"ז הקשה מהנכנס לשדה חבירו להציל נחילו שמותר לו להכנס, ואפ"ה חייב אם הזיק, אף על פי שגם שם הוא לצורך שעה (לכאורה אפשר לחלק בין אדם המזיק לבור). ותירץ דשאני התם שנכנס לשדה חבירו, ושוב הקשה מנר חנוכה שג"כ אינו אלא לפי שעה ואפ"ה חייב לרבנן, ונשאר בצ"ע, ובש"מ בשם הרשב"א תירץ דשאני חופר לבנין שהוא מתיקוני המדינה ואדעתא דהכי עושים, וכעין זה כתב בערוה"ש. והש"ך בשם היש"ש כתב שאם סמך לרה"ר חייב לשלם ולא פטור אלא כשכנס לתוך שלו והחפירה היא בשטח שכנס, וכן דעת הב"ח והגר"א.

⁶⁹ שו"ע ונו"כ תיז ה

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם ו

⁷¹ שו"ע ונו"כ שם ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואם אין זה תיקון הכרחי אלא שזה רוצה להוסיף ולשפץ ביתו בדבר שלא היה עד עתה יש לדון אם חייב לסבול נזק ואי נוחיות מפני רווחתו של זה, ואפילו ע"ד לשלם, וכבר נהגו שכל מי שרוצה לשפץ ביתו מביא חמרי בנין וחול ומניחם על פתח הבית וגורם לכלוך ואי נעימות ולפעמים גם נזק ממש לשאר השכנים ואין מוחין, שע"ד כן עושים שלאחר זמן ירצה גם השני לעשות כן ועכ"פ בודאי מוטל עליו לעשות כל שביכלתו למעט הנזק ולקצר הזמן כדי למנוע סבל מיותר מהשכנים, וכ"ש שמוטל עליו לסלק הפסולת מיד עם גמר העבודה ולנקות החצר והגישה לבית ולהחזיר הדבר לקדמותו⁷².

יג. בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרשות הרבים ... שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ ... שאם הזיק חייב לשלם

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ו: ל. ודרף פא. שמתקנת יהושע כשהנחיל את הארץ שיהא אדם רשאי להוציא זבל בהמותיו לרה"ר בשעה שדרך לעשות כן, כדי שיהא נשוף ברגלי אדם⁷³, אבל שלא בשעת הוצאת זבלים אסור, ואם הוזק בהם אחר, חייב לשלם, וכל הקודם זכה בהם⁷⁴. ובזמננו שהרחובות והשווקים נקיים, אסור לעשות כן בכל עת, ואין להוציא זבליו לרשות הרבים⁷⁵.

ולא יוציא תבן וקש לרה"ר כדי שידרסו עליהם בני אדם וישביחו, ואם הוציא, קנסו חז"ל שיהא כהפקר וכל הקודם זכה, ואעפ"כ אם הוזק בהם אחר חייב לשלם⁷⁶.

במקום שדרך להוציא האשפה לרה"ר כדי לפנותם⁷⁷, מותר להוציאם סמוך לפנויים,

⁷² פתחי חושן חלק ו פרק א הערה מד

⁷³ שו"ע ונו"כ שם תיד ב.

⁷⁴ רמ"א שם, אבל קודם שהוזק בהם אסורים משום גזל כדלהלן.

⁷⁵ ערוה"ש שם. ועיין פתחי חושן שם פרק ח הערה צה

⁷⁶ שו"ע ורמ"א שם א. עי' בשו"ע שם בדין קנסו גופן משום שבהן ובאחרונים שם. וכתב בשו"ע שאע"פ שנעשו

הפקר חייב בהם אם הויקו, משום שבפשיעה אינו מועיל הפקר,

⁷⁷ רמ"א שם ב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן בזמננו⁷⁸ במקומות המיוחדים לאשפה, מותר לפנות לשם, אבל אם מקומות האשפה מלאים, אסור להוציא רק סמוך לשעת הפינוי, אולם אם אינו יודע, או שאינו יכול לכוין שעת הפינוי, וכ"ש כשמפנים בשעות הבוקר המוקדמות, אינו צריך להחזיק בביתו להמתין או לצאת בשעת שאינו נוחות, וכיון שנהגו כך, מותר גם לשפכן בסמוך למקומות המיוחדים כשהם מלאים, אבל כשאינם מלאים, יש להזהר שלא ישפוך רק לתוכן, וכ"ש שיש להזהר מלשפוך אשפה שלא במקומות המוכנים שם לפנותם, ואפילו כשאינן חשש היזק לבני רה"ר, עצם לכלוך רה"ר גורם נזק לבני רה"ר.

יד. נל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים אם הזיק חייב לשלם

כבר התבאר שם דף ל. שגם במקום⁷⁹ שמותר או אפילו שיש מצוה להניח ברה"ר, אם הזיק חייב לשלם.

טו. היה מעמידו בעלייה צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח ואם הזיק משלם מה שהזיק

עוד התבאר שם דף סא: שלא יעמיד אדם⁸⁰ תנור בתוך ביתו אא"כ ירחיק מן התקרה בשיעור שלא יעלה האש וידליק ויזיק לזה שדר בעליה⁸¹, וכן

⁷⁸ וכ"כ בערוה"ש, ויש להזהר בזה אפילו שלא ברה"ר אלא בכל מקום ציבורי. וכ"ש שיש להזהר מלשפוך אשפה או פסולת לתוך חצר או שדה חבירו, שמלכלך רשותו של חבירו, וגם גורם לו מירחה לפנותם. וביותר יש להזהר מלזרוק אשפה או פסולת בביהכ"ס וביהמ"ד המקודשים, שזה בכלל בזיון בית הכנסת.

⁷⁹ שו"ע ונו"כ שם מאירי סוף פרק הכונס בשם הירושלמי כגון אלו שעושים סוכותיהם בפתח הנויותיהם בחוץ, אם הזיק בהם אדם חייבים דומיא דגר חנוכה בחוץ שחייב משום אש.

⁸⁰ שו"ע ונו"כ קנה א

⁸¹ ובמוש"ע כתב שכל אדם בביתו צריך להרחיק בשיעורים הללו מפני השכנים שמעכבים עליו. בגמרא ובשו"ע הוזכרו שיעורים לתנור ולכיריים של יחיד ושל נחתום, ופשוט שלא נאמרו השיעורים אלא לפי התנורים והבתים שהיו בימיהם, ובזמננו מסתבר שאין שיעורים אלה נוהגים, ולכן לא הבאתי שיעורים אלה (וכן בכל ההרחקות שנאמרו בהם שיעורים שנראה שנאמרו לפי המושגים שבימי חז"ל והפוסקים לא העתקתי, וכבר כתב הרא"ש בתשובה כלל קח סימן י שבכל מקום צריך להרחיק בשיעור שלא יזיק והביאו הרמ"א סוף סעיף ב, ובסוף סעיף בא כתב הרמ"א שבמקום שצריך להרחיק, אפילו היה רה"ר מפסיק ביניהם צריך להרחיק). אלא שיש ללמוד מזה שלא יעשה אדם בתוך ביתו דבר העלול להזיק ולשרוף הבית. וכתב בערוה"ש שאם יש ארובה המוציאה העשן ודאי שא"צ הרחקה, שהרי האש והעשן יוצאים דרך הארובה (וכן הוא ברשד"ם חו"מ סי' רסו), וכתב עוד שעתה יש בכל מקום איש מהממשלה שיגרוף האפר מהתנורים והארובות, ומחויב כל אדם ליזהר לנקות אותם בעת הקבוע לבלי יאחז האש בהאפר, ואם לא ניקה בעת הראוי ונעשה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כשדר בעליה צריך להעמיד תחת התנור טיה וכדומה כדי לבודד, וגם השכנים הדרים בצדי הבית יכולים לעכב עליו עד שירחיק כשיעור, ואפילו אין חשש דליקה, צריך שירחיק התנור מכותל המשותף לשכנו כדי שלא יתקלקל הכותל מחמת החום.⁸²

ואע"ג שהמרחיק כשיעור את האש אינו חייב על נזקיה, לא נאמרו השיעורים לפטור כשהרחיק אלא במדליק באקראי. אבל מי שיש לו תנור בתוך ביתו,⁸³ אף על פי שהרחיק השיעורים שנתנו חז"ל להרחקת תנור בבית ובעליה, אם הזיק חייב לשלם.⁸⁴

בזמננו⁸⁵ אין שום הגבלה להעמיד תנור בבית, כשהוא במצב תקין ומסודר באופן שמדרך העולם אין חשש שתצא שלהבת ותדליק בבתי השכנים, אבל פשוט שאם יש קלקול בתנור או בארובה, שחייב לתקנו, ואסור לו להשתמש בו כשיש חשש שתצא אש. אולם אף בתנור תקין ומסודר אם יצאה אש ברוח מצויה והזיקה, חייב לשלם כדין כל מבעיר אש, ואף על פי שהבעיר ברשות.

נוק, חייב לשלם, ואם הוא קרא את המנקה ולא בא, חייב המנקה כי פושע גמור הוא, ע"כ. ונראה כוונתו שיש אדם שנתמנה על כך ומשועבד לילך לכל שיקראוהו (וגם בזה צ"ע למה יתחייב), אבל בלא"ה אין שום סברא לחייבו על שלא בא. וגם מה דמשמע מדבריו שאם קרא למנקה הוא פטור, צ"ע, דמהיכי תיתי יפטר, אף אם נאמר שמוטל על המנקה לבא, אינו אלא כפועל, אבל אין בזה כדי לפטור את הבעלים. פתחי חושן חלק ו פרק יג הערה ו

⁸² שו"ע ונו"כ שם ה

⁸³ שו"ע ונו"כ קנה א.

⁸⁴ וכתב שם הש"ך סק"ב בשם הרי"ף לחלק בין הך דהכא שאם הרחיק כשיעור פטור, לבין ההיא דתנור שאף אם הרחיק כשיעור חייב, שהמדליק לפי שעה והרחיק כשיעור אנוס הוא ומאי הו"ל למיעבד, ומכה בידו שמים היא, אבל גבי תנור דתדיר הוא מדליק איבעי ליה לעיוני, והקצה"ח שם סק"א כתב שלולי דברי הרי"ף אפשר ששיעור הרחקה בתנור אינו אלא שלא יפחות, שאם אינו מרחיק שיעור זה הוי הזיק ודאי, ואינו רשאי להזיק ע"ד לשלם, אבל גם בהרחקת השיעור אינו מן הנמנע שלא תלך האש, אבל שיעור הראוי דהכא הוא שמן הנמנע שתלך האש, ומש"ה הו"ל אונס גמור ופטור, ובנה"מ שם סק"א הסביר דברי הרי"ף שכאן נתנו חז"ל שיעור הרחקה שלא יוכל להזיק אפילו לא ישמרנו כלל, שכיון שהוא לפי שעה החמירו חז"ל בשיעורו, מש"ה אם הזיק ברוח שאינה מצויה פטור, אבל בבית לא רצו חכמים ליתן שיעור הרחקה כל כך, שאילו כן לא היה אפשר לדור בבית כלל, ונתנו שיעור מה שאפשר שלא יזיק ע"י שמירה, וכיון שהוא בביתו ואפשר לו שישמרנו בהרחקה זו, שוב א"צ להרחיק יותר, ולכן אם לא שמר והזיק חייב.

⁸⁵ פתחי חושן שם הערה ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

**טז. החצב שמסר ... לאדריכל אדריכל חייב ואם הניח אבן על
הדימוס והזיקה כולן חייבין לשלם ... אחרון חייב וכולן
פטורים ... בקבלנות**

קבוצת פועלים⁸⁶ שנשכרו למלאכה והזיקו, כל שיש חיוב מדין אדם המזיק, אינו חייב אלא זה שהנזק בא מידו, אבל כשהחיוב מדין שמירה, אם כולם שכירי יום, אינו חייב אלא זה שטיפל באחרונה, ואם קיבלו המלאכה בקבלנות, כולם חייבים בנזק⁸⁷.

לפיכך החוצב שחצב אבן מן ההר ונתנו לסתת והזיק בו⁸⁸, הסתת חייב⁸⁹, מסרה הסתת לחמר החמר חייב, מסרו החמר לכתף הכתף חייב, ואם אחר שסדרו על שורת הבנין נפל והזיק מחמת שלא הושיבו יפה, אם הם קבלנים וכולם שותפים במלאכה כולם חייבים, ואם הם שכירי יום האחרון חייב. שנים שהיו עסוקים⁹⁰ במלאכה אחת והזיקו, אם פשיעת האחד גרמה, הוא לבדו חייב, ואם פשיעת שניהם גרמה, שניהם חייבים⁹¹.

**יז. שתי גנות זו על גב זו והירק בינתיים ... כל שהעליון
יכול לפשוט את ידו וליטול הרי הוא שלו והשאר של
תחתון**

⁸⁶ שו"ע ונו"כ שפד ד

⁸⁷ והטעם שבקבלנות נעשו כולם אחראים שתיעשה המלאכה יפה, והרי הם שותפים בנזק

⁸⁸ רש"י פירש (ב"מ דף ק"ח ע"ב) שנפל האבן והזיק אחרים, אבל בנ"י פירש גם כששבר האבן, ובשניהם הדין

כן

⁸⁹ וצריך לומר שלא נפל מחמת פשיעה, דא"כ אף בחנם יהא חייב, אלא מחמת הסרון והירות, ואין חיוב זהירות אלא על העושה בשכר, כדין ש"ש, ועדיין צ"ע שלא מצינו חיוב שמירה כלפי אחרים. פתחי חושן חלק

ד פרק ז הערה ס

⁹⁰ שו"ע ונו"כ שט ד

⁹¹ ובפת"ש (שם) בשם רעק"א משמע דאיירי אף בקבלנים ושניהם חייבים גם מדין ערב, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שתי גנות⁹² זו גבוהה מזו (כעין מדרגה), וירק גדל בשטח הגובה שביניהם, כל שיכול העליון להגיע וליטול בפשיטת ידו בלי מאמץ, הרי הוא שלו, אף על פי שגם ידו של התחתון מגעת שם דמעפרו של עליון הוא חי וגדל, והשאר הם של תחתון, אפילו אם הוא גבוה ממנו הרבה עד שצריך לעלות בסולם כדי ליטלו משם⁹³. ובלבד שלא יהא תוך ג' טפחים לקרקע התחתון, שאז גם אם יד העליון מגיעה אליו⁹⁴ הרי הוא של תחתון⁹⁵.

ית. היוצא מן הגזע ומן השרשין ... מן הגזע של בעל האילן ומן השרשין של בעל הקרקע

דוקא הקונה שלשה אילנות יש לו קרקע דחשיבי שדה אילן בפני עצמו, אבל הקונה שני אילנות בתוך שדה חבירו אין לו קרקע, ובעל השני אילנות⁹⁶ שאין לו בקרקע כלום, כל העצים שקוצין העולים מן הגזעים והוא הרואה פני חמה, הרי הוא של בעל האילן שהרי מגוף אילנו הוא גדל⁹⁷, והעולים מן השרשים והוא שאינו רואה פני חמה הרי הוא של בעל השדה, דכיון דמתחת לקרקע הוא יוצא מקרקעו גדל.

ואם קנה דקל אין לו לבעל הדקל כלום בשריגים אפילו היוצאים מעיקר גזע הדקל, וטעמא לפי שאין דרך הדקל להוציא מן הגזע כלום אלא למעלה בראשו גדלים כל ענפיו, ומשום הכי מסיח הקונה דעתו ממנו ואינו מעלה על דעתו שיוציא שריגין מלמטה, לפיכך אי מיקרי ויוצא מן הגזע הרי הוא של בעל הקרקע.

⁹² שו"ע ונו"כ קסו א סמ"ע ולבוש שם

⁹³ דאע"פ שכל העפר שבגובה הוא של עליון דהא כנגד גינתו הכל שלו עד תהום ארעא, מכל מקום כל מה שלא יכול ליטול בפישוט ידיו בעלמא מייאש מיניה ואפקורי הוא דמפקר לגבי התחתון, מפני שגנאי הוא לו ליטול רשות ליכנס לתוך של חבירו ללקוט פירותיו. ואם ידו של עליון מגעת עד למטה הכל שלו דהא בקרקעו קא גדל.

⁹⁴ דכל שהוא בתוך ג' טפחים הוא כארעא סמיכתא ומצורף לקרקע של תחתון. סמ"ע שם ב

⁹⁵ רמ"א שם

⁹⁶ שו"ע ונו"כ רמז י

⁹⁷ שהאילנות עכ"פ הן שלו והיוצא מהן כמוהו, אבל העולה משרשים מתחת הקרקע, אף שמסתעפים מאילן שלו, מ"מ יוצאין מתחת הקרקע והקרקע הוא של המוכר. סמ"ע שם לד

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

